

и творческих способностей, дальнейшее саморазвитие и самообразование, нацеливает на деятельность, стимулирующую «изобретательство» и «открывательство». Таким образом, обращение современной высшей школы к интерактивным технологиям обучения, для которых в первую очередь характерно стимулирование активного отклика на творческие (проблемные) ситуации, на наш взгляд представляется вполне оправданным и необходимым.

РОЛЬ КЛУБНОЇ РОБОТИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РЕФОРМАЦІЇ У ВИХОВНІЙ СИСТЕМІ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

Бондаренко О.О.
художній керівник
студентського клубу СумДУ

Процеси розвитку українського суспільства вимагають вдосконалення шляхів гуманізації, виховання висококультурної особистості та розвитку її духовного потенціалу. Роль виховання інтелектуальної еліти суспільства завжди належала закладам освіти, а особливо університетам, завданнями яких є не тільки професійна підготовка фахівців, але й формування в них системи духовних та культурних цінностей. Виховна функція університету та його вплив на розвиток суспільства (за класиками „ідеї університету” В. Гумбольдтом, Ф.В. Шеллінгом, Ф. Шлейєрмахером) і сьогодні не втратила свого теоретичного та практичного значення як осередку національного виховання та моральної культури нації. Духовне виховання в університеті досягається завдяки „культуротворчій силі та міці науки”, в якій відображена вся „світожиттєва реальність” (Ю. Хабермас) [7, 11].

Протягом ХХ століття в освіті проводилися численні експерименти, спрямовані на її удосконалення, оптимізацію як процесів подання і засвоєння певної системи знань і навичок, так і виховання, формування і становлення особистості, в яких поряд з

наукою далеко не останню роль відігравало мистецтво [8, 174]. На XXI Всесвітньому конгресі товариств з порівняльної педагогіки було наголошено, що інтенсивне формування світової культури в умовах інформаційного суспільства спричиняє руйнацію традицій, зміну культурних стереотипів і зміщення акцентів у культурній ідентифікації особистості. Міжнародна асоціація експертів та практиків з питань зв'язків освіти й мистецтва LEA, зробивши натиск на інтеграцію мистецтв у зміст загальної освіти як основи міжпредметного підходу проголосила, нову, науково-мистецьку парадигму освіти.

В умовах модернізації системи освіти та входження України до Болонського процесу все більш актуальними стають питання реформування не тільки освітньої, але й виховної системи. Вища школа потребує пошуку та впровадження нових форм та методів роботи, спрямованих на формування культури особистості, виховання моральних якостей та громадської свідомості, активізацію творчих інтересів і розвиток творчих здібностей, формування ціннісних орієнтацій студентської молоді. Рівень ефективності цих процесів залежить від ступеня активізації та гармонійного поєднання найрізноманітніших форм і методів навчання і виховання в системі університету.

Зі вступом України до Болонського процесу у закладах вищої освіти обсяг гуманітарно-соціальних дисциплін значно скорочується [4, 22], а дисципліни художньо-естетичної спрямованості взагалі не включено до навчальних планів технічних університетів. Зменшення обсягу навчальних годин не дозволяє викладачам використовувати музичні та художні матеріали на заняттях культурології, філософії, етики, естетики та художньої культури в достатній кількості або проводити практичні заняття з цих дисциплін. Тому робота у цій сфері ведеться в основному у позааудиторний час.

Організацією позанавчальної виховної роботи в університетах України займаються відділи позанавчальної роботи, студентські та спортивні клуби, культурно-дозвільні центри, студентські молодіжні творчі об'єднання, які є поліфункціональними інститутами соціалізації студентської

молоді, центрами спілкування, відпочинку і творчості. Клуби є соціально-історичним і культурним явищем, детермінованим соціальними, політичними, культурними умовами [5, 172]. Поняття «студентський клуб» С. Гончаренко визначає як громадське об'єднання, яке організує культурне дозвілля одного чи кількох вищих навчальних закладів, сприяє розширенню їхнього кругозору, розвитку творчих здібностей як за обраною спеціальністю, так і в різних видах мистецтва, спорту тощо. Клуб студентський об'єднує, як правило, декілька гуртків, секцій чи колективів – спортивні, туристські, музичні тощо [1, 166].

Освітньо-виховні можливості роботи клубних об'єднань та їх педагогічний потенціал у різні часи вивчали вітчизняні та зарубіжні педагоги (У. Алеман, Р. Вейдел, О.А. Гриценко, Х. Грошоппом, І.М. Дзюба, Х. Дюрстом, Г.М. Загадарчук, Р. Зюдєн, І.А. Зязюн, А.С. Макаренко, І.В. Петрова). Зарубіжні наукові школи дозвіллезнавства, які визначають дозвілля як соціальну цінність та необхідну умову для всебічного розвитку особистості, акцентують увагу на виховному потенціалі клубного закладу, здатного активно впливати на духовний світ особистості (Н. Андерсен, Т. О'Брайєн, М. Дж. Картер, М. К. Мелвін, С. Рей) [6, 7]. Наукові концепції зарубіжних вчених розглядають клуб як культурно-дозвільний, рекреаційний, художньо-творчий центр, каталізатор дозвільної самодіяльності та громадської ініціативи, метою якого є підвищення духовної якості життя кожного індивіда завдяки його участі у різних видах дозвілля та рекреації [6, 3]. Відомі вітчизняні педагоги А.С. Макаренко та В.О. Сухомлинський відзначали розвивальну роль клубної роботи, у процесі якої можуть успішно розвиватися уява, пам'ять, почуття, мислення. А.С. Макаренко вважав, що «ніякий навчальний заклад не може обійтися без клубної роботи, і що клуб – це обов'язкова ланка у загальному педагогічному процесі» [2, 170-173].

Робота клубних об'єднань визначається їх основними функціями: виховною, комунікативною, творчою, пізнавальною, соціальною, оздоровчою. Основними завданнями студентських клубів стають: організація культурно-дозвільної діяльності, активізація творчих інтересів, розвиток творчих здібностей та

навичок, формування культури особистості студента, залучення молоді до цінностей художньої культури та світового мистецтва, розвиток фізичної культури та оздоровлення молоді.

Питання організації діяльності клубних об'єднань студентів вітчизняних університетів у сучасний період ще не отримало належного теоретичного та методичного забезпечення. Необхідність розв'язання суперечностей між завданням університету вирішувати складні питання виховання особистості та відсутністю необхідних методичних рекомендацій щодо організації виховної роботи, між інтелектуальним і творчим потенціалом студентів та відсутністю можливості його повної реалізації у системі університету, між запропонованими формами та методами роботи та сучасними потребами молоді переконує у необхідності вивчення як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду з питань організації творчої діяльності студентів, визначення та впровадження у педагогічну практику ефективних форм і методів роботи студентських клубів та інших клубних об'єднань у виховну систему університету.

У Сумському державному університеті (СумДУ) виховні функції виконують відділ позанавчальної роботи, студентський клуб, спортивний клуб, бібліотечно-інформаційний центр, відділ з роботи зі студентською молоддю у гуртожитках, інститут кураторів, органи студентського самоврядування.

Відділ позанавчальної роботи спрямовує свою роботу на формування у студентів національної самосвідомості, патріотизму, правової грамотності, соціальної активності, загальної та художньо-естетичної культури особистості, що базується на надбаннях української та світової культури, проведена значна робота з утвердження здорового способу життя. Активно розвивається в СумДУ волонтерський рух. За підсумками Міжнародного молодіжного конкурсу волонтерських проєктів, що проходив у рамках Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Служіння заради миру», волонтери СумДУ стали переможцями й отримали від організації «Міжнародна Федерація Миру» та «Служба Миру» Диплом вищої категорії і статус Молодого Посла Миру.

Студентський клуб організовує культурно-дозвільну діяльність (концерти, театральні вистави, вечори відпочинку), роботу з творчо обдарованими студентами (роботу гуртків, студій, клубів за інтересами, організацію конкурсів та фестивалів), роботу з художньо-естетичного та патріотичного виховання.

У роботі цих підрозділів беруть активну участь органи студентського самоврядування і як співорганізатори, і як учасники заходів. Студенти активно залучаються у творчий процес підготовки та проведення заходів, нерідко стають ініціаторами та організаторами різноманітних фестивалів і конкурсів, зустрічей з цікавими людьми, студентських творчих вечірок. За ініціативою студентського ректорату СумДУ пройшов І міський конкурс студентської творчості «Стрибок до зірок», проведення якого підтримали адміністрація університету та відділ у справах сім'ї, молоді та спорту Сумської міської ради.

У літературній вітальні бібліотечно-інформаційного центру проходять заходи, спрямовані на розвиток художньо-естетичної культури: книжкові та художні виставки, літературні вечори, зустрічі з поетами, композиторами, художниками та музикантами тощо.

Таким чином, у виховній системі СумДУ функціонує система підрозділів, кожен з яких окремо виконує певну виховну функцію. Компоненти такої системи функціонують у рамках загальної концепції виховної роботи в університеті, але вони діють ізольовано, за визначенням окремо для кожного плану, що не дозволяє більш ефективно реалізувати можливості класичного університету в цьому напрямку діяльності у повній мірі.

Аналіз досвіду виховної роботи зарубіжних закладів освіти свідчить про широке акцентування уваги на створенні крупних центрів за напрямками виховної роботи. Наприклад, в Університеті Марії Кюрі - Склодовської в Любліні (Польща), роботу з художньо-естетичного виховання проводить Центр культури

університету, до складу якого входять творчі колективи, зокрема оркестр і хор.

У СумДУ існують можливості створення «Культурно-мистецького центру студентської творчості та дозвілля», що дозволить об'єднати всі нині діючі підрозділи виховної роботи (клуби, творчі майстерні та студії, гуртки тощо) з попереднім їх реформуванням та організацією нових структурних підрозділів та творчих колективів у його складі. Створення культурно-мистецького центру надасть можливість більш ефективно будувати виховну роботу в університеті з урахуванням всіх її напрямів.

Список літератури

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
2. Макаренко А.С. Сочинения в 7 томах. – М.: АПН РСФСР, 1985. – Т.5. – С.170-173.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Видавництво «Шкільний світ», 2001. – 16.
4. Нове покоління навчальних планів в умовах входження України до Болонського процесу / Науково-методичні матеріали. – 2-ге видання. – Харків: Друкарня НТУ"ХП", 2005. – 58 с.
5. Петрова Г.А. Эстетическое воспитание студентов / Педагогика высшей школы: Учебно-методическое пособие. – Казань, 1985. – 164с
6. Петрова І.В. Організація культурно-дозвільної діяльності у клубах країн Західної Європи та США: Автореф. дис. канд. пед. наук. – К., 2000. – 20с.
7. Хабермас Ю. Идея университета. Процессы обучения // Alma Mater (Весник высшей школы). - 1994. - № 4.
8. Чембержі М.І. Розвиток творчої особистості у Київській дитячій академії мистецтв // Мистецтво у розвитку особистості: Монографія / За ред., передмова та післямова Н.Г. Ничкало. – Чернівці: Зелена Буковина, 2006. – С. 174).